

लायन्स क्लब, पुणे डेक्कन जिमखाना १९९१/९२ च्या क्लब बुलेटिनमध्ये
प्रसिद्ध झालेला लेख

‘स्व’-रूपवर्धिनी

लायन डॉ. सुधीर डोंगरे

गावांतून स्टेशनकडे जाताना वारणे रोडवरून रिक्षा जाऊ लागली की शेजारच्या झोपडपट्टीवर करडी नजर ठेवणारी एक देखणी इमारत डोळ्यात भरते. भाली “ॐ” लावलेल्या ह्या इमारतीच्या कंठहारात ‘स्व-रूपवर्धिनी’ या अक्षरांचे मोती ओवलेले आहेत. वाहेरून देखणेपणाने डोळ्यांत भरणारी ही वास्तू अंतर्दृष्टी शोध घेतल्यानंतर कितीतरी पटीने अधिक मौल्यवान वाटते.

‘स्व’-रूपवर्धिनी - स्वतःचे रूप - व्यक्तिमत्त्व विकसित करण्यास मार्गदर्शन करणारी ही संस्था पुण्यनगरीत मला तरी अद्वितीय वाटते. माझ्या अध्यक्षपदाच्या कारकिर्दीत या संस्थेशी आणि या संस्थेचे अध्वर्यू गुरुवर्य पटवर्धन सरांशी माझा संपर्क आला. त्यांच्या ध्येयाने, जिद्दीने आणि चिकाटीने मी भारावून गेलो. आजूबाजूच्या झोपडपट्टीतील रत्ने हुडकून काढून त्यांना पैलू पाडून तेजोमय वनविण्याचा हा नुसता कारखाना नसून एक मंगल मंदिर आहे असे वाटू लागले म्हणूनच माझ्या अध्यक्षीय कारकिर्दीत आमच्या इतर कोयमस्वरूपी प्रकल्पाबरोबर या संस्थेशी पण मी निगडीत झालो.

‘स्व’-रूपवर्धिनी म्हणजेच सहवासातून शिक्षण आणि शिक्षणातून संस्कार घडविणारी संस्था! व्रती शिक्षक आणि तळमळीचे कार्यकर्ते यांच्यामार्फत हेतुप्रधान शिक्षण देणारी ही एक चळवळ आहे! आपुलकीने आणि जिद्दाळयाने मुलांचे प्रश्न हाताळणारी, सर्वांना ‘आपली’ वाटणारी ही संस्था आहे! विपरीत परिस्थितीवर मात करायला शिकविणारी ही कार्यशाळा आहे! राष्ट्रीय चारित्र्य, सार्वजनिक शिस्त आणि सामाजिक वांधिलकी जोपासणारा हा उद्याचा एक राष्ट्रीय प्रकल्प आहे! परिस्थितीचा शाप आणि वातावरणाचा ताप कितीही असला तरीही सदैव प्रगतीचाच मार्ग दाखविणारी, आपुलकी निर्माण करणारी संस्था ही केवळ पूर्ण वेळची शाळा नाही. विविध उपक्रमांद्वारे, वर्षभरात एकही दिवस सुट्टी न घेता रावविला

जाणारा हा एक शिक्षण प्रकल्प आहे.

‘स्व’-रूपवर्धिनी युवा कार्यकर्त्यांचे दैनंदिन कार्यात महत्त्वाचे स्थान आहे. आज दैनंदिन शाखेच्या बहुतेक व्यवस्थांची जबाबदारी या कार्यकर्त्यांवर आहे. साहजिकच या कार्यकर्त्यांच्या मनात कार्याविषयी सतत काहीना काही चिंतन चालू असतेच. विचारांची ही स्पंदने या कार्याच्या यशस्वितेसाठी आवश्यक आहेत.

‘स्व’-रूपवर्धिनी अनेक प्रकल्प चालू आहेत. लहान मुलांसाठी बालवाडी, आईवडील दोघेही नोकरीसाठी घराबाहेर असलेल्या मुलांसाठी ‘आजोळ’, ७ वीच्या कच्च्या मुलांसाठी अभ्यासवर्ग, महिलांसाठी शिवणवर्ग, होम नर्सिंग कोर्स, प्रौढसाक्षर वर्ग, होतकरू विद्यार्थ्यांसाठी अभ्यासिका, ग्रंथालय, प्रतिभा जागरण तासिका, आणि व्यायामशाळा हे प्रकल्प ३६५ दिवस कार्यरत असतात.

माझ्या अध्यक्षीय कारकिर्दीत या संस्थेसाठी आपल्या क्लबला काय करता येईल याचा मी आगाऊ विचार केला होता. आपल्या संचालक मंडळाने मला सर्वतोपरी सहाय्य दिले. या संस्थेत येणाऱ्या १५ वर्षापर्यंतच्या आणि चारही शाखातल्या सर्व मुलांची, मी आणि माझ्या सहकाऱ्यांनी वैद्यकीय तपासणी करून दर रविवारी सकाळी ७।। ते ११ मी जवळ जवळ ५०० मुलांना ६ महिने तपासले. ज्यांना उपचारांची अथवा अधिक तपासणीची जरूरी होती त्यांना विनामूल्य मार्गदर्शन केले. अजूनही ती मुले माझ्याकडे सल्ल्यासाठी येतात. आपण क्लबतर्फे रु. २००० पर्यंत किमतीचे खेळाचे साहित्य त्यांना देणगीदाखल दिले.

संस्कार, शिक्षण यासारख्या महत्त्वाच्या विषयाकडे लक्ष पुरविताना आर्थिक आघाडी सांभाळणे अवघड आहे.

संस्थेजवळ ‘व्यसनमुक्ती केंद्र’, ‘मातृस्पर्श’ असे अनेक संकल्पित प्रकल्प आहेत. याकामी आपण जितके सहाय्य करू तेवढे अधिक लक्ष ‘स्व’-रूपवर्धिनीला विद्यार्थ्यांवर - राष्ट्राच्या उद्याच्या संपत्तीवर देता येणार आहे.

★ ★ ★